

VODNÍ MĚKKÝŠI PP PĚTINOHA

Aquatic molluscs of the Pětinoha Nature Monument (Eastern Bohemia)

Luboš BERAN

Správa CHKO Kokořínsko, Česká 149, 276 01 Mělník,
e-mail: lubos.beran@nature.cz

Aquatic molluscs of the Pětinoha Nature Monument (Eastern Bohemia, Czech Republic) were studied in 2006. Altogether 12 species (10 gastropods, 2 bivalves) were found at 3 sites. The large population of vulnerable gastropod *Aplexa hypnorum* was found.

Metodika a materiál

Historická data byla zjišťována v autorově databázi, která obsahuje přepis dostupných publikovaných i nepublikovaných prací, údaje získané z kartoték a sbírek muzeí a od jiných malakologů.

Údaje použité v této práci jsou získané vlastním terénním průzkumem autora, který byl proveden dne 18.11.2006 celkem na 3 různých lokalitách v PP Pětinoha. Sběr byl prováděn kombinací vizuální metody a odběrů z vegetace či sedimentu za pomoci kovového kuchyňského cedníku (průměr cedníku 20 cm, velikost ok 0,5–1 mm).

Materiál získaný při průzkumu byl ve většině případů určen na místě a vrácen na lokalitu. U druhů determinovatelných pouze pomocí lupy (např. většina druhů r. *Pisidium*) byl materiál determinován až v laboratoři. Stejně tak bylo postupováno u druhů, k jejichž determinaci je nutná pitva (rod *Stagnicola*). K pitvě bylo použito jedinců uložených v 70 % ethanolu, kteří byli předtím usmrceni přelitím horkou vodou.

Systém a nomenklatura jsou převzaty z práce BERAN (2002).

Charakteristika území

Přírodní památka Pětinoha je tvořena malým lesním rybníkem asi 2 km jihovýchodně od obce Horní Jelení. Při březích rybníka jsou vyvinuta rašelinná společenstva.

Přehled lokalit

V této části jsou uvedeny popisy jednotlivých lokalit. Údaje jsou řazeny následovně: číslo lokality, zeměpisné souřadnice, lokalizace a popis lokality. Ve všech případech je název nejbližší obce Horní Jelení, kód pole pro faunistické mapování (BUCHAR 1982, PRUNER & MÍKA 1996) 5962 a datum průzkumu 18.11.2006.

1 – 50°02'10'' N, 16°06'13'' E, vypuštěný rybník Pětinoha v PP Pětinoha; **2** – 50°02'03'' N, 16°06'12'' E, rákosiny a olšina v jihozápadním cípu PP Pětinoha; **3** – 50°02'10'' N, 16°06'09'' E, Horní Jelení, olšina v severozápadním cípu PP Pětinoha.

Dosavadní malakologické průzkumy

Studiem databáze se nepodařilo nalézt žádný údaj pocházející prokazatelně z tohoto území.

Výsledky a diskuse

Přehled zjištěných druhů

Tab. 1: Přehled vodních měkkýšů podle lokalit

Latinský název, jméno autora popisu a český název (převzato z BERAN 2002); kategorie dle Červeného seznamu vodních měkkýšů ČR (převzato z BERAN et al. 2005); subjektivní odhad hustoty populace na 1 m² plochy obývané uvedeným druhem (O – ojediněle, méně než 1 jedinec na 1 m², R – roztroušeně, 1–20 jedinců na 1 m², H – hojně, 20–100 jedinců na 1 m², VH – velmi hojně, více než 100 jedinců na 1 m²).

Tab. 1: List of aquatic molluscs according to localities

Latin name, its author and date of description, Czech name (adopted from BERAN 2002), categories according to the Red List of aquatic molluscs of the Czech Republic (adopted from BERAN et al. 2005); estimation of population density (O – solitary occurrence, less than 1 specimen per 1 square meter, R – scattered occurrence, 1–20 specimens per 1 square meter, H – abundant occurrence, 20–100 specimens per 1 square meter, VH – very abundant occurrence, over 100 specimens per 1 square meter).

Druh Latinský název	Český název	Červený seznam kategorie	1	2	3
<i>Acroloxus lacustris</i> (Linnaeus, 1758)	člunice jezerní	Málo dotčený (LC)	O		
<i>Galba truncatula</i> (O. F. Müller, 1774)	bahnatka malá	Málo dotčený (LC)			O
<i>Stagnicola corvus</i> (Gmelin, 1791)	blatěnka tmavá	Málo dotčený (LC)	R	R	
<i>Radix peregra</i> (O. F. Müller, 1774)	uchatka toulavá	Málo dotčený (LC)		O	
<i>Aplexa hypnorum</i> (Linnaeus, 1758)	levotočka bažinná	Zranitelný (VU)		R	O
<i>Anisus leucostoma</i> (Millet, 1813)	svinutec běloustý	Málo dotčený (LC)		R	
<i>Bathymphalus contortus</i> (Linnaeus, 1758)	řemeník svinutý	Málo dotčený (LC)	R		
<i>Gyraulus albus</i> (O. F. Müller, 1774)	kružník bělavý	Málo dotčený (LC)	H		
<i>Gyraulus crista</i> (Linnaeus, 1758)	ostníček rýhovaný	Málo dotčený (LC)	R		
<i>Hippeutis complanatus</i> (Linnaeus, 1758)	kýlnatec čočkovitý	Málo dotčený (LC)	H		
<i>Pisidium obtusale</i> (Lamarck, 1818)	hrachovka tupá	Téměř ohrožený (NT)		R	
<i>Pisidium casertanum</i> (Poli, 1791)	hrachovka obecná	Málo dotčený (LC)		R	O
Celkem			6	6	3

Při průzkumu vodní malakofauny 3 lokalit na území PP Pětinoha bylo nalezeno celkem 12 druhů vodních měkkýšů (10 plžů, 2 mlži). S výjimkou levotočky *Alexa hypnorum*, která je hodnocena jako zranitelná (Beran et al. 2005) a patří mezi ustupující druhy periodických mokřadů, nebyl zjištěn žádný vzácný či ohrožený druh. Vzhledem k tomu, že rybník byl v době průzkumu vypuštěný bylo možné vyloučit výskyt velkých mlžů. Za předpokladu pravidelného vypouštění je tato absence vcelku pochopitelná. Pro zlepšení stavu přírodní památky by bylo vhodné revitalizovat hluboké vodní příkopy přivádějící vodu do rybníka, neboť zejména při vypuštění rybníka způsobují výrazný pokles vodní hladiny v mokřadech navazujících na rybník.

Literatura

BERAN L., 2002: Vodní měkkýši České republiky – rozšíření a jeho změny, stanoviště, šíření, ohrožení a ochrana, červený seznam [Aquatic molluscs of the Czech Republic

- distribution and its changes, habitats, dispersal, threat and protection, Red List]. *Sborník přírodovědného klubu v Uh. Hradišti, Supplementum 10, 258 pp.*
- BERAN L., JUŘIČKOVÁ L. & HORSÁK M., 2005: Mollusca (měkkýši), pp. 69-74. – In: Farkač J., Král D. & Škorpík M. [eds.], Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. [Red list of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates]. – *Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.*
- BUCHAR J., 1982: Způsob publikace lokalit živočichů z území Československa. [Publication of faunistic data from Czechoslovakia]. *Věst. Čs. Spol. Zool., Praha, 46: 317-318.*
- PRUNER L. & MÍKA P., 1996: Seznam obcí a jejich částí v České republice s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny [List of settlements in the Czech Republic with associated map field codes for faunistic grid mapping system]. *Klapalekiana, 32, Suppl.: 1-175.*

Došlo: 10.11.2006